

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО – ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник ректора
з навчальної роботи

 Світлана ГІЛІНА

« 28 » 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖОСОБИСТІСНЕ СПІЛКУВАННЯ»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: Психологія

Миколаїв, 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжособистісне спілкування»
для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр».

За спеціальністю 053 «Психологія»

Розробник: _____ Безушко С.В. – доцент кафедри

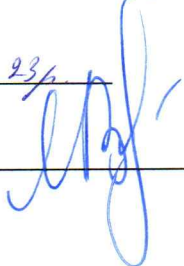
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від 27.08.23р

Завідувач кафедри психології Петьков В.А.

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 2 від 28.08.23р

Голова Вченої ради _____ Михайло Волков

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Цикл вибіркових дисциплін	
	Спеціальність (професійне спрямування): 053 «Психологія»		
Мова викладання – Українська мова	Спеціальність (професійне спрямування): 053 «Психологія»	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 150		3-й Семестр	
Тижневих годин для: ОФН – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський) рівень	5-й	
		Лекції	
		24 год.	
		Лабораторні	
		-	
		Семінарські	
		48 год.	
Самостійна робота			
78 год.			
Вид контролю:			
Залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання 150 – год.: 72 год. – аудиторні заняття, 78 год. – самостійна робота (60 % до 78 %).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни — вивчення закономірностей формування та властивостей психічних процесів, психічної діяльності, емоційно-вольової сфери, психології особистості, психології спілкування, конфліктології взаємовідносин і взаємостосунків, елементів психологічного забезпечення професійної діяльності. Познайомити з основними соціальними і психологічними теоріями і технологіями спілкування як системою інтеграційної діяльності, основними механізмами і закономірностями комунікації, показати методи і засоби ефективної взаємодії людей.

Завдання курсу:

- Оволодіння та подальше вільне оперування професійною термінологією, використовуваною в даній сфері практичної діяльності.
- Розкрити взаємозв'язки міжособистісного спілкування з іншими формами комунікативних процесів.
- Вивчити та охарактеризувати міжособистісну комунікативну взаємодію у зв'язку с цілями та мотивами співрозмовників, ставленням один до одного, сценаріями спілкування.
- Охарактеризувати особливості розуміння співрозмовниками один одного.
- Сформувати у студентів навички аналізу комунікативних актів.
- Розкрити особливості використання психологічних знань про комунікативні процеси у формуванні комунікативної компетентності, навичок рефлексії та емпатії, ефективної комунікації.

Предметом навчальної дисципліни є фундаментальні положення загальної психології, психології спілкування, психології особистості і соціальної психології.

Міждисциплінарні зв'язки. Зміст курсу «Міжособистісне спілкування» пов'язаний з основними дисциплінами, що викладаються студентам спеціальності 053 «Психологія». Курс навчальної дисципліни пов'язаний з історією психології, соціальною психологією, психологічним консультування та корекцією.

Вимоги до рівня освоєння програми.

Після освоєння дисципліни студенти повнні володіти наступними загальнокультурними та професійними **компетенціями:**

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ФК 03. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК 06. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

ФК 07. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК 08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

ФК 11. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

ФК 13. Здатність розробляти та реалізовувати типові програми, спрямовані на профілактику відхилень у соціальному та особистісному статусі, психічному та професійному розвитку людини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен досягти таких програмних результатів навчання:

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх роз'яснення.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до особливостей співрозмовника в умовах міжособистісної взаємодії.

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб відповідно до віку.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На навчальну дисципліну відведено 150 годин/5 кредитів

2. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Психологія як система знань. Загальні проблеми в психології.

Тема 1. Психологія як наука. Предмет, методи та завдання.

Предмет психології та завдання. Історія розвитку. Рефлекторна природа психіки, умовно-рефлекторна діяльність людини, зовнішнє та внутрішнє гальмування. Психіка та свідомість. Характерні особливості, структурні компоненти свідомості. Психічні стани, процеси, властивості.

Основні напрями в сучасній психології. Основні галузі психологічних знань, зв'язок з іншими науками. Основні вимоги до методів психології, провідні принципи об'єктивних методів у психологічному дослідженні. Основні методи психології: спостереження, експеримент. Додаткові методи психології: тест, опитування, бесіда, аналіз продуктів діяльності, узагальнення незалежних характеристик, самооцінювання. Кількісний та якісний аналіз дослідження психічних явищ.

Тема 2. Пізнавальні процеси. Мозок и психіка. Відчуття та сприймання. Мислення і пам'ять.

Загальна характеристика пізнавальних психічних процесів. Пізнавальна діяльність. Відчуття, фізіологічне підґрунтя. Класифікація, різновиди, властивості відчуттів. Відчуття та діяльність. Різновиди, властивості сприймань. Спостереження та спостережливість. Взаємозв'язок відчуттів, особливості сприймання.

Мислення як процес. Соціальна природа мислення. Розумові дії, операції, форми та методи мислення. Процес розуміння, розв'язування завдань. Індивідуальні особливості, різновиди, розлади мислення. Мислення як вища форма відображення світу. Шляхи формування творчого мислення та його якості.

Пам'ять. Різновиди, теорії, індивідуальні особливості. Запам'ятовування, різновиди. Відтворення та його різновиди. Забування, причини.

Кредит 2. Особистість. Психологія особистості

Тема 3. Основи психології особистості. Емоції та почуття. Воля.

Поняття про особистість, структура. Активність особистості, джерела. Історія розвитку психології особистості. Розвиток і виховання особистості. Періодизація психічного розвитку та етапи життєвого шляху особистості. Спрямованість особистості, мотиви, система саморегуляції, індивідуально-типологічні особливості, можливості особистості. Рушійні сили розвитку особистості, біогенетичний і соціогенетичний закони розвитку. Фрейдизм, неофрейдизм. Генетичний аспект особистості: від задатків до здібностей.

Емоції та почуття. Фізіологічне підґрунтя, вираження, форми переживання емоцій і почуттів. Вищі почуття. Воля. Довільні дії, їх особливості. Аналіз складної вольової дії. Основні якості волі.

Тема 4. Темперамент. Характер. Здібності.

Темперамент, типи, характеристика їх. Зв'язок типів темпераменту та типів вищої нервової діяльності. Основні властивості, фізіологічне підґрунтя темпераменту. Вчення І. Павлова про типи нервової системи та вищої нервової діяльності. Співвідношення темпераменту та групи крові людини.

Поняття про характер, структура, зміст. Компоненти характеру, основні риси, властивості. Акцентуації та формування характеру. Класифікація характерів за Т. Рібо. Особливості спілкування залежно від типу акцентуації характеру.

Здібності, структура, різновиди. Індивідуальні відмінності у здібностях людей та їх природні передумови. Інтелект, структура.

Кредит 3. Основи міжособистісного спілкування

Тема 5. Мова. Мовлення. Спілкування. Мистецтво спілкування.

Поняття про мову, її функції, різновиди мовлення. Фізіологічний механізм мовної діяльності.

Поняття про спілкування. Засоби, функції, різновиди спілкування.

Компоненти, що сприяють розвитку комунікації як основи для побудови взаємовідносин: відчуття присутності, основні принципи вміння слухати, вміння сприймати, проявляти турботу, розкриватися самому, співпереживати, бути щирим, поважати іншу людину тощо.

Одяг, його значення для ефективності спілкування. Культура спілкування.

Тема 6. Прикладні аспекти психології спілкування.

Міжособове спілкування. Міжособові відносини. Рівні спілкування. Критерії міжособового спілкування. Роль емоцій в міжособових відносинах. Функції міжособового спілкування. Чинники, що визначають особливості міжособових відносин. Конвенціональні і міжособові ролі. Потреба в афіліації. Чинники, сприяючі або перешкоджаючі зближенню людей.

Міжособова аттракція. Стилі міжособового спілкування. Вимірювання психологічної близькості в міжособовому спілкуванні.

Тема 7. Види психологічного впливу в спілкуванні.

Основні знаряддя впливу в процесі спілкування. "Гарячі крапки". Особово значущі ситуації для людини. Використання стереотипів мислення. Правило взаємного обміну. Взаємні поступки. Вплив публіки. Прихильність. Вплив авторитету. Вплив дефіциту ресурсу, часу й т.п. Автоматизми і стереотипи поведінки в спілкуванні. Зменшення дисонансу і раціональна поведінка. Психологія неадекватного виправдання.

Авторитарний стиль спілкування. Влада в спілкуванні. Переваги авторитарного стилю спілкування. Співвідношення лідерства, агресії і влади при авторитарному стилі поведінки. Недоліки авторитарного стилю спілкування. Демократичний стиль спілкування, його переваги. Вплив соціалізації і культурного рівня на демократичний стиль спілкування.

Кредит 4. Диференційні аспекти міжособистісного спілкування
Тема 8. Індивідуальні особливості міжособистісного спілкування.
Міжособистісне розуміння.

Вплив особливостей темпераменту, характеру особистості на індивідуальний стиль спілкування, моральні, інтелектуальні риси характеру.

Особистісні орієнтації та рівні спілкування: життєва, громадянська, активно-жорстока, пасивно-поступлива, “ринкова”, “накопичувальна”, схимницька. Рівні спілкування за А.Б. Добровичем: примітивний, конвенційний, діловий, стандартизований, ігровий, духовний, маніпулятивний. Індивідуальні типи спілкування. Типові стилі комунікативної поведінки. Стадії міжособистісного розуміння. Адекватність розуміння поведінки інших людей. Засоби інтерпретації в процесі міжособистісного розуміння: аналітичний, емоційний, перцептивно-асоціативний, соціально-асоціативний. Феномени ідентифікації, рефлексії, емпатії.

Кредит 5. Конфлікт та способи його вирішення в міжособистісній взаємодії

Тема 9. Конфлікт. Зони комфорту. Типи поведінкових реакцій

Конфлікт, причини, типи, структура, динаміка. Необґрунтовані судження у спілкуванні як передумова конфлікту. Функції, типологія конфліктів. Міжособистісні конфлікти різного змісту. Психологічна структура конфлікту. Внутрішньогрупові та міжгрупові конфлікти. Психологічні особливості управління конфліктом. Основні типи поведінки при розв’язанні конфлікту.

Відстань між співрозмовниками та особистий простір. Типи запитань, що використовує медична сестра, проводячи інтерв’ю. Типи поведінкових реакцій пацієнтів: агресивність, впевненість у собі, невпевненість у собі. Стиль поведінки з невпевненим пацієнтом. Можливі реакції поведінки пацієнтів в критичних ситуаціях. Етапи безпосередніх взаємин між медичною сестрою та пацієнтом. Основні навички, які будуть корисними при взаємодії з пацієнтом. Класифікація типів пацієнтів. Діяльність медичної сестри за І. Харді.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	очна форма						заочна форма					
	Всього - го	у тому числі					Всього - го	у тому числі				
		л	сем	лаб.	інд	с.р.		л	Сем.	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кредит 1. Психологія як система знань. Загальні проблеми в психології.												
Тема 1. Психологія як наука. Предмет, методи та завдання.	14	2	2			10						
Тема 2. Пізнавальні процеси. Мозок і психіка. Відчуття та сприймання. Мислення і пам'ять.	18	4	4			10						
Разом за кредитом 1	32	6	6			20						
Кредит 2. Особистість. Психологія особистості												
Тема 3. Основи психології особистості. Емоції та почуття. Воля.	18	2	6			10						
Тема 4. Темперамент. Характер. Здібності.	16	2	6			8						
Разом за кредитом 2	34	4	12			18						
Кредит 3. Основи міжособистісного спілкування												
Тема 5. Мова. Мовлення. Спілкування. Мистецтво спілкування.	16	2	6			8						
Тема 6. Прикладні аспекти психології спілкування.	16	2	6			8						
Тема 7. Види психологічного впливу в спілкуванні.	18	4	6			8						
Разом за кредитом 3	50	8	18			24						

Кредит 4. Диференційні аспекти міжособистісного спілкування												
Тема 8. Індивідуальні особливості міжособистісного спілкування. Міжособистісне розуміння.	16	2	6			8						
Разом за кредитом 4	16	2	6			8						
Кредит 5. Конфлікт та способи його вирішення в міжособистісній взаємодії												
Тема 9. Конфлікт. Зони комфорту. Типи поведінкових реакцій	18	4	6			8						
Разом за кредитом 5	18	4	6			8						
Всього годин	150	24	48			78						

4. Темі семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Психологія як наука. Предмет, методи та завдання.	2
2.	Тема 2. Пізнавальні процеси. Мозок и психіка. Відчуття та сприймання. Мислення і пам'ять.	4
3.	Тема 3. Основи психології особистості. Емоції та почуття. Воля.	6
4.	Тема 4. Темперамент. Характер. Здібності.	6
5.	Тема 5. Мова. Мовлення. Спілкування. Мистецтво спілкування.	6
6.	Тема 6. Прикладні аспекти психології спілкування.	6
7.	Тема 7. Види психологічного впливу в спілкуванні.	6
8.	Тема 8. Індивідуальні особливості міжособистісного спілкування. Міжособистісне розуміння.	6
9.	Тема 9. Конфлікт. Зони комфорту. Типи поведінкових реакцій	6
Всього		48

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено навчальним планом	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Психологія як наука. Предмет, методи та завдання.	10
2.	Тема 2. Пізнавальні процеси. Мозок и психіка. Відчуття та сприймання. Мислення і пам'ять.	10
3.	Тема 3. Основи психології особистості. Емоції та почуття. Воля.	10
4.	Тема 4. Темперамент. Характер. Здібності.	8
5.	Тема 5. Мова. Мовлення. Спілкування. Мистецтво спілкування.	8
6.	Тема 6. Прикладні аспекти психології спілкування.	8
7.	Тема 7. Види психологічного впливу в спілкуванні.	8
8.	Тема 8. Індивідуальні особливості міжособистісного спілкування. Міжособистісне розуміння.	8
9.	Тема 9. Конфлікт. Зони комфорту. Типи поведінкових реакцій	8
Всього		78

9. Самостійна робота

Самостійна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Мета самостійного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст: завершена практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює весь зміст навчального курсу.

Самостійне завдання захищається на практичному занятті у визначений навчальним планом термін, у виключних випадках здається на перевірку без доповіді. Робота, яка не відповідає вимогам за змістом, вважається не зарахованою.

Консультативна робота організована для пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування. Під час консультації студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання.

10. Методи навчання

Традиційні методи навчання:

пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через електронний посібник в «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення; застосовується для передачі великого масиву інформації;

репродуктивний метод – застосування вивченого на основі зразка або правила, діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто дія виконується на основі інструкцій, приписів, правил в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях;

метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб вирішення поставленого завдання, студенти як би стають свідками й співучасниками наукового пошуку;

частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок, процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється й контролюється педагогом або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками, найчастіше застосовується як спосіб активізації мислення, порушення інтересу до пізнання на практичних заняттях і колоквиумах;

дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру; ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільш повно.

Активні методи навчання:

практичні вправи, у процесі виконання яких студенти моделюють свої дії у різних навчальних і виховних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;

аналіз конкретних ситуацій як індивідуально, так і в малих навчальних групах (6-8 осіб), у ході розбору яких студенти не тільки вчаться

формулювати проблеми й ухвалювати рішення щодо них, але й виробляють ряд важливих навичок в області міжособистісної комунікації, групової роботи й лідерства;

робота в малих навчальних групах, у ході якої студенти виконують практичні вправи, розбирають конкретні ситуації, готують групові проекти й беруть участь у ділових іграх; така робота допомагає студентам освоювати рольову поведінку, учитися ефективному спілкуванню й обміну досвідом, виробляти лідерські якості.

ділові ігри носять комплексний характер і проводяться для студентів на основі закордонних методик, сприяючи більш глибокому розумінню й ефективному закріпленню вивчених ними дисциплін.

Широко використовуються методи відео й комп'ютерної комунікації.

11. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, кредитного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (заліку).

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Періодична форма контролю – виконання комплексних контрольних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – залік, на основі суми балів набраних за кожний кредит та складання власне заліку.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни.
2. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Міжособистісне спілкування».
3. Методичні рекомендації до підготовки семінарських, практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Міжособистісне спілкування».

Перелік питань до заліку

1. Предмет психології.
2. Основні форми прояву психіки.
3. Завдання та основні галузі психології.
4. Методи психології.
5. Психологія особистості.
6. Психологічна структура особистості.
7. Поняття про спрямованість особистості.
8. Відчуття. Основні властивості відчуттів.
9. Явища адаптації, синестезії, сенсibiliзації.
10. Сприймання. Види сприймання.
11. Властивості сприймання.
12. Мислення. Процеси мислення.
13. Уявні операції.

14. Види мислення.
15. Пам'ять. Процеси пам'яті.
16. Види пам'яті.
17. Увага. Види уваги.
18. Властивості уваги.
19. Уява та уявлення. Види уяви.
20. Емоції та почуття.
21. Види емоцій і почуттів.
22. Воля. Вольові якості особистості.
23. Темперамент. Типи темпераменту.
24. Характер. Класифікація рис характеру.
25. Здібності. Види здібностей.
26. Спілкування. Структура спілкування.
27. Види спілкування.
28. Функції спілкування.
29. Основні принципи спілкування в сестринській справі.
30. Компоненти, які сприяють розвитку комунікації.
31. Позиція безумовної доброзичливості. Емпатія.
32. Ступені стресу. Подолання стресу.
33. Культура спілкування та етика взаємовідносин медичних працівників.
34. Вплив особливостей темпераменту та характеру на індивідуальний стиль спілкування.
35. Рівні спілкування.
36. Індивідуальні типи спілкування.
37. Стадії міжособистісного розуміння.
38. Феномени ідентифікації, рефлексії.
39. Засоби інтерпретації в процесі міжособистісного розуміння.
40. Конфлікт. Структура та динаміка конфлікту.
41. Функції та типологія конфліктів.
42. Основні типи поведінки під час розв'язання конфлікту.
43. Зони комфорту. Типи поведінкових реакцій.
44. Етапи безпосередніх взаємин між медичною сестрою та пацієнтом.
45. Класифікація типів пацієнтів.
46. Етикетна поведінка учасників акту спілкування.
47. Невербальні антиетикетні знаки.
48. Табу та евфемізми.
49. Нормативність мовлення.
50. Типові помилки мовлення та їх причини.

13. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посіб. / М.Й. Варій. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
2. Максименко С.Д., Забродський М.М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування). С.Д., Максименко М.М. Забродський– К., 2005.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навч. посібник : рекомендовано МОН України / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К. : Академвидав, 2003. - 448 с.
4. Прибутько П.С. Конфліктологія : навч. посібник : рекомендовано МОН / П.С. Прибутько. – К.: КНТ, 2010. – 136 с.
5. Семиченко В. А. , Заслуженюк В.С. Психологія та педагогіка сімейного спілкування : навч. посібник : рекомендовано МОН України / В. А. Семиченко, В. С. Заслуженюк. – К.: Веселка, 1998. - 214 с.
6. Сергеєнко О.П., Столячук О.А., Коханова О.П. Загальна психологія : навч. посібник : рекомендовано МОН України./ О.П. Сергеєнко, О.А. Столячук, О.П. Коханова. – К.: Центр учбов. л-ри, 2012. – 456 с.
7. Філоненко М.М. Психологія спілкування : Підруч. для вищ. навч. закл./ М.М.Філоненко. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 224 с.
8. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування : навч. посіб./ І. М. Цимбалюк. – К.:Професіонал, 2004. – 304 с.

ДОПОМІЖНА

1. Бех І. Д. Категорія становлення в контексті розвитку “Образу Я” особистості / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1992. – № 3. – С. 9-21.
12. Гуменюк О. Є. Психологія Я-концепції : навч. посіб. / О. Є. Гуменюк. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – 310 с.
13. Лушин П. В. Личностные изменения как процесс: теория и практика / П. В. Лушин. – Одесса : Аспект, 2005. – 334 с.
14. Моргун В. Ф. Концепція багатовимірного розвитку особистості та її застосування / В. Ф. Моргун // Філософська і соціологічна думка. – 1992. – № 2. – С. 27-40.
15. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. – К. : Вища шк., 1982. – 216 с.
16. Психологія особистості : словник-довідник / за ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. – К. : Рута, 2001. – 320 с.
17. особистості / В. А. Семиченко. – К. : Видавець Ешке О.М., 2001. – 427 с. Рос. мовою.
18. Слободчиков В. И. Основы психологической антропологии. Психология развития человека: Развитие субъективной реальности в онтогенезе: учеб. пособ. / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – М.: Школьная пресса, 2000. – 416 с.
19. Татенко В. А. Психология в субъектном измерении / В. А. Татенко. – К. : Вид. центр “Просвіта”, 1996. – 404 с.
20. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами

буденності / Т. М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.

21. Шевцова О. М. Особливості впливу особистісних факторів на розвиток професійної Я- концепції вчителів початкової школи / О. М. Шевцова // Педагогічний альманах : зб. наук. праць / Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів ; редкол. : І.Д.Бех [та ін.] / голов. ред. В.В.Кузьменко. – Херсон, 2011. – Вип. 12. – ч. 2. – С. 216-220.

22. Шевцова О. М. Особливості валеонастанов як детермінант психологічного здоров'я особистості у дорослому віці / О. М. Шевцова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка : зб. наук. праць / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка ; редкол. : Л.Ф.Бурлачук [та ін.] / гол. ред. М. О. Носко. – Серія «Психологічні науки» – Вип. 103. – Т. 2. – Чернігів : ЧНПУ, 2012. – С. 178-181.

23. Bandura A. Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change / Albert Bandura // Psychol.Rev., 1977, V.84 – P. 191-215.

24. Maslow A. H. Motivation and Personality / Abraham Maslow. – N.-Y., Harper and Brothers, 1954. – 411 p.

25. Rosenberg M. Society and the adolescent self-image / Morris Rosenberg. Princeton, NJ: Princeton University Press., 1965. – 326 p.